

ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Автор аналізує повноваження органів адвокатського самоврядування і висловлює ряд пропозицій відносно шляхів подальшого реформування адвокатури в Україні.

Гарантоване державою право адвокатів самостійно вирішувати питання організації та діяльності адвокатури в порядку, передбаченому Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», відповідає сутності адвокатури, її суспільному призначенню. Обрані органи адвокатського самоврядування мають реалізовувати завдання, які визначені ст.44 Закону та діяти в межах встановлених повноважень. Визначення повноважень органів адвокатського самоврядування є важливим кроком, що спрямований на виконання завдань, покладених на органи адвокатського самоврядування. Зміст та ефективність здійснення повноважень органів адвокатського самоврядування

потребують дослідження, оскільки саме через повноваження можуть бути виконані завдання органів адвокатського самоврядування.

Реформування законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність призвело до необхідності розробки нормативного забезпечення організації та діяльності органів адвокатського самоврядування. У зв'язку із впровадженням цілого ряду новацій виникає чимало запитань щодо організації адвокатського самоврядування. Деякі з цих питань вже були предметом дослідження вітчизняних вчених (1); проте, окремі питання ще не обговорювалися, тоді як потребують на увагу.

Відповідно до ст.46 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (2) організаційними формами адвокатського самоврядування є конференція адвокатів регіону (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), рада адвокатів регіону (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), Рада адвокатів України, з'їзд адвокатів України. Адвокатське самоврядування здійснюється через діяльність конференцій адвокатів регіону (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), рад адвокатів регіону (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, ревізійних комісій адвокатів регіонів (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), Вищої ревізійної комісії адвокатури, Ради адвокатів України, з'їзду адвокатів України. Таким чином, законодавством чітко встановлено, які саме органи є органами адвокатського самоврядування.

Система органів адвокатського самоврядування є досить розвинутою та дозволяє виконати завдання цих органів у відповідності до законодавства. Повноваження органів адвокатського самоврядування визначені як безпосередньо у Законі «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», так і в Правилах адвокатської етики та інших нормативних документах. Зміст та порядок реалізації цих повноважень при глибокому аналізі виглядає дещо спірним.

Ч.4 ст. 48 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» встановлює повноваження ради адвокатів регіону, серед яких передбачено й утворення комісії з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги (п.10 ч.4 ст.46 Закону). Зазначене повноваження органу адвокатського самоврядування пов'язано із реалізацією адвокатурою ст.59 Конституції України, ст. 25 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а також Закону «Про безоплатну правову допомогу» щодо надання адвокатами безоплатної вторинної правової допомоги.

Затверджене Рішенням Ради адвокатів України від 17.12.12 р. № 35 Положення про комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги (3) закріплює, що до складу комісії, який формується радою адвокатів регіону з числа адвокатів, стаж адвокатської діяльності яких становить не менше десяти років, адреса робочого місця яких знаходиться відповідно в Автономній Республіці Крим, області, місті Києві, місті Севастополі, і відомості про яких включено до Єдиного реєстру адвокатів України, входять голова, заступник голови, секретар та не менше двох інших членів Комісії. Голова, заступник голови, секретар, інші члени Комісії не можуть одночасно входити до складу кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, ревізійної комісії адвокатів регіону, ради адвокатів регіону, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, Вищої ревізійної комісії адвокатури, Ради адвокатів України.

Отже, рада адвокатів регіону замість здійснення повноваження, визначеного у п.10 ч.4 ст.46 Закону, самостійно, тобто шляхом утворення комісії з числа членів ради, фактично, утворює новий орган з числа адвокатів, що не обиралися до складу органів адвокатського самоврядування. Очевидно, що така ситуація вступає у протиріччя із принципами адвокатського самоврядування та його організаційними формами, що встановлені Законом «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Законом не передбачено, що функції адвокатського самоврядування можуть здійснюватися будь-якими іншими органами або особами, навіть адвокатами, окрім тих, що визначені в законі. Більш того, склад та правовий статус органів адвокатського самоврядування дозволяють виконувати покладені на них завдання належним чином.

Аналіз законодавства та нормативних документів про адвокатуру дозволяють прийти до висновку, що комісія з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги має формуватися з числа адвокатів, які обрані до складу ради адвокатів регіону.

До дискусійних питань визначення повноважень органів адвокатського самоврядування слід віднести й наступне. Згідно із ч.1 ст.66 Правил адвокатської етики від 17.11.2012 р. (4) у випадках, коли в конкретній ситуації адвокату важко визначити варіант поведінки, який у певних обставинах відповідав би нормам цих Правил, він може звернутися за роз'ясненням до Ради адвокатів України чи з'їзду адвокатів України.

Обрання варіанту поведінки в складній ситуації передбачає певну оперативність при прийнятті рішення. Закріплення зазначеного повноваження за Радою адвокатів України та тим більш за з'їздом адвокатів України з практичної точки зору не дозволять адвокату діяти

достатньо швидко, як того потребують інтереси клієнта та хід справи, що знаходиться у провадженні адвоката. Доцільніше б було надати повноваження з роз'яснення Правил адвокатської етики регіональним органам адвокатського самоврядування.

Варто звернути увагу, що роз'яснення варіанта поведінки адвоката ближче до повноважень кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, ніж до повноважень ради адвокатів регіону. Саме дисциплінарна палата кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури приймає рішення щодо притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності у разі невідповідності його дій законодавству про адвокатуру та адвокатську діяльність, Присязі адвоката та Правилам адвокатської етики (ст.33 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ст. 63 Правил). Звернення адвоката до регіональних органів адвокатського самоврядування в цих випадках є логічним, зручним та таким, що відповідає можливостям цих органів. Офіційне ж тлумачення Правил адвокатської етики, безперечно, має здійснюватися Радою адвокатів України та з'їздом адвокатів України – органами адвокатського самоврядування національного рівня.

Бібліографічний список

1. Варфоломеева Т. В., Жуковська О. Л. Кому заважає сильна та незалежна адвокатура? / Т. В. Варфоломеева, О. Л. Жуковська // Адвокат. – 2004. – № 9. – С. 32; Загарія В. Н. Повноваження між органами адвокатського самоврядування збалансовані. [Електронний ресурс] / В. Н. Загарія // Закон і бізнес. – 18.09.2012. – Режим доступу : <http://www.zib.com.ua/ua/11635>.
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» // Голос України. – 2012. – № 148-149. – 14.08.2012.
3. Рішення Ради адвокатів України від 17.12.12 р. № 35 «Про затвердження Положення про комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unba.org.ua>.
4. Правила адвокатської етики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unba.org.ua>.

Автор аналізує повноваження органів адвокатського самоуправління і висказує ряд пропозицій щодо подальшого реформування адвокатури в Україні.

The author analyses the powers of bodies of lawyer self-regulating and draws up proposals for ongoing reform of the Bar in Ukraine.

Стаття надійшла до редколегії 18.01.2013